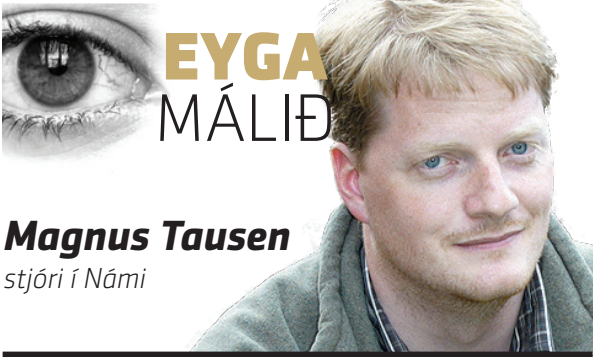

Magnus Tausen

stjóri í Námi

So líka og tó

Í bløðunum eru í hesum døgum nógvar lýsingar frá fakfeløgum, sum kyrra limir sínar, nú nýggj eftirlønarlóg kemur í gildi á nýggjárinum. Sagt verður, at okkara viðurskifti eru í lagi, og neyðugt er ikki hjá limunum at gera nakað sum helst. Og tað er tað heldur ikki hjá fleiri, tí fakfeløginu hava verið framfýsin og hava tikið ábyrgd.

Lýsingarnar hjá fakfeløgunum eru neyðugar, tí friu marknaðarkreftirnar gera tað, sum tær skulu: Nýta øll góð høvi at selja seg og vørur sínar. Tí er tað, at bankarnir serliga gera vart við seg. Alt við einum undirtóna av hjálp og vælvild í teimum faldarum, sum komnir eru sendandi í hvørt hús. Men lat ongan iva vera um, at nógvir pengar ganga leysir í hesum sambandi. Hugsid bara um, at forskattaðu eftirløninrnar megna at figgja flatskattin. Og tá eru nógv, sum framvegis gjalda lítið og einki í eftirløn.

Ein lýsing í hesum sambandi, sum ongantið fer at koma, er tann frá Løgtinginum. Men hevði hon komið, hevði orðaljóðið helst verið nakað soleiðis: “Av tí at vit løgtingsfólk og landsstýrisfólk hava lóggivið okkum sjálvum tæna­stumannasetan, sum fyri løgtingsfólk gevur fulla løn fyri há­lvt starv og double up í eftirløn, og fyri landsstýrisfólk gevur fulla eftirløn eftir 8 árum, er óneyðugt við eyka inngjöldum. Við eftirlønarbroytingini á nýggjárinum fara vit tó allar helst at lóggeva so, at vit umframt tæna­stumanna­eftirlønina eisini skulu hava eini 15% í eftirlønargjaldi til egna uppsparing – tað skulu jú øll, og vit eru púra vanlig fólk!”

Í bestu jólatíð kemur hetta grefliga óráttvísi til sjóndar. Og minnst til, at sonnu avleiðingarnar koma ikki til sjóndar fyrr enn um nógv ár, tá ið eftirlønarkrónurnar longu eru skattaðar, og almenna skipanin er niðurlaga, tí pengatrot er. Tá er alt, ið bendir á, at vit verða heilt nógv, sum mugu liva fyri alt ov lítið. Í øllum førum munandi minni enn nú.

Tá ið verkamaðurin spyr: “Hví kann landið ikki gjalda mær eftirløn, nú eg havi slitið meg upp”, er svarið væl grundað og sjálvandi noktandi. Vit skulu øll, sum kunnu, gjalda fyri okkum sjálvi. Eitt frálíkt aðalmál at hava, men trúvirðið hvør­vur heilt, tá ið tey, sum seta seg á pengakassan, tá ið verkamaðurin spyr, sjálvi eru í kassanum og fylla sær lum­marnar til ellisár síni.

Gerið eina skipan fyri tykkum sjálvi, sum er grundað á tað, tit krevja av øllum øðrum, og sum er hvørki verri ella betri enn tað, øll onnur hava móguleika og atgongd til. Alt annað er valdsmisnýtsla!

Gleðilig jól!

KJAK

Viðmerking til mál um dialysuviðgerð í Føroyum

Hallbjørg Hansen

Seinastu tíðina hava politikarar og fjølmiðlar sett sjón­eykuna á dialysuviðgerð í Føroyum, og sum avvarðandi at perónsi í dialysuviðgerð á 13. ári fylgi eg við áhuga við hesari umtaluni. Eg loyvi mær tí at koma við ískoyti til kjakið.

Sum eg havi skilt, hevur landsstýrismaðurin í heilsu­málum, eftir áheitan frá sjúklingum og frá Nýrafelagnum, tikið málið upp, um at fólk skulu kunna fáa dialysuviðgerðina í Klaksvík. Eisini hava tveir fyrisurningar verið á Løgtingi í seinastuni um evnið.

Vit hava at gera við ein lítlan bólk av sjúklingum, tó at talið er vaksandi, síðani tilboðið um viðgerð tibetur eisini verður givið gomlum fól­kum.

Sum nevnt í greinini í Sosialinum 11. desember 2013, eru tað einans 20 ár síðani

Landssjúkrahúsið fekk dialysumaskinur. Fyrstu nógvu árinu varð viðgerðin givin triggjar ferðir um vikuna í dagtímunum. Tað vóru sjúk­rærøktarfrøðingar, ið høvdu ábyrgdina av viðgerðini, meðan serlækni kom til landið einar triggjar ferðir árliga. Fyri sje­y árum síðani fekk Landssjúkrahúsið ein serlækna í nefrologi, og var tað eitt stórt framstig fyri allar nýrasjúkar føroyingar, ikki bert tey, ið hava dialysuviðgerð fyri neyðini.

Tá ið G­bygningurin varð tikin í nýtslu, varð dialysu­deildin flutt til eitt rúm á G 3. Seinni er eitt lítið rúm fingið afturat. Fyri nøkrum árum síðani fing­u sjúklingarnir móguleika at fáa dialysuviðgerð um kvøldið. Tað gjørdi, at tey, sum eru so fræg, at tey orka at arbeiða, fing­u móguleika til tess. Allir hesir batar hava gjørt lívið tryggari hjá teimum, ið eru bundin at dialysu, men sjálvandi skulu vit ikki seta okkum hendur í favn fyri tað.

Endamálið má og skal framvegis vera, at vit seta einstaka menniskja, ið er rakt av so herviligari sjúku, sum nýrasvíkjan er, í fremstu røð. Tað má ongantið koma hartil, at spurningurin um, hvar við­

gerðin skal vera, ella hvør skal geva hana, skal verða avgerandi.

Bøti heldur hólisumstøðurnar í Havn

Tá ið landsstýrismaðurin nú er í holt við at bøta um viðurskiftini, vil eg heita á hann um, saman við heilsuverkinum og yvirlækn­anum, heldur at leggja dent á at bøta um verandi umstøðurnar. Tað kann m.a. gerast við at útvega betri og størri hølir. Sjálvt um núverandi hølini eru í nýggjasta partinum av Landssjúkrahúsinum, so eru umstøðurnar ikki nøktandi til nútíðarkrøv. Tað er alt ov lítið pláss til einstaka persónin, onki umklæðingarrúm er, og ventilatiónin hevur ikki riggað síðani byrjan. Øll hesi viðurskiftini kunnu bótast fyri lítlan kostnað, men hóast sjúklingar hava gjørt vart við tað í árávis, so er onki hent. Tit mugu minnst til, at sjúklingarnir brúka ímillum 14 og 20 tímar hvørja einastu viku (4­5 tímar hvørja ferð) í hesum rúminum. Eisini vil eg mæla til, at Landssjúkrahúsið gevur fólki móguleika fyri at fáa dialysu sunnudag, tí tað er ikki nøktandi hjá øllum at fáa 3 dialysur um vikuni. Hjá fleiri hevði tað bøtt um

lívsgóðskuna, um tey kundu sloppi framat oftari.

Aðrir móguleikar fyri viðgerð

Eg skilji væl, at norðoyingar og eysturoyingar hava ynski um styttri farleið til dialysu­viðgerð. Lívsgóðskan hjá øllum nýrasjúklingum er nógv skerd orsakað av sjúkuni, og sjálvsagt er tað troyttandi at skulu brúka upp í hálvannan tíma í ferðing hvønn vegin til og frá dialysu. Eg rokni tó við, at tey, sum búgva í Vágum, í Sandoynni ella Suðuroynni eisini hava somu ynski.

Skal móguleiki vera at fáa dialysu aðrastaðni enn á Landssjúkrahúsinum, so kann tað at verða gjørt, við at tann einstaki persónurin sjálvur syrgir fyri viðgerðini, ella sum yvirlæknin nev­nir, við hjálp frá heimatænastuni. Tað má tó ongantið vera soleiðis, at sjúk fólk skulu føla seg noydd at fáa dialysumaskinu heim til hús, orsakað av at tað almenna skal spara. Ein móguleiki fyri norðoyingar kundi verið, at maskinur stóðu á sjúkrahúsinum í Klaksvík, og at tey tiskil kundu fingið viðgerðina í Klaksvík utt­an meirkostnað fyri heilsuverkið.

á Argjum 11. Desember 2013

Kann ikki samanberast

Heðin Mortensen

Borgarstjóri í Havn

Jan Christiansen, fyrrverandi borgarstjóri, hevur í miðlunum í vikuni funnist hvassliga at kostnaðinum av at reka Tórshavnar Kommunu, sum er vaksin nógv seinastu árin.

Tað er rætt, at raksturin er vaksin hesi seinastu 10 árinu, men tá ið tað er sagt, so er eisini neyðugt, at hyggja nærri eftir, hvussu kommunan sá út fyri 10 árum síðani í mun til í dag. Tað er ein sannroynd, at Tórshavnar Kommuna er nógv broytt hesi 10 árinu, og tí ber illa til at samanbera hesi tøl, Lutfalsliga er rakstrarkostnaðurin tó vaksin sera lítið.

Ein størri kommuna og fleiri tæna­stur

Í hesum 10 ára tíðarskeiði er Tórshavnar Kommuna vaksin við fleiri bygðum/oyggjum, sum frammanundan vóru sjálvstøðugar kommunur. Við ársbyrjan í 2005 løgdu Hestur, Nólsoy, Velbastaður og Kirkjubø saman við Tórshavnar Kommunu, og tað sigur seg sjálvt, at tað hevur nakrar øktar útreiðslur við sær.

Harafturat hevur man í hesum tíðarskeiði eisini sett

á stovn eina ókeypis bussleið í kommununi, sum er ein av mongum nýggjum tæna­stum til borgaran. Aðrar nýggjar tæna­stur í hesum tíðarskeiði eru eitt nú frítíðarskúlatilboð til 2. flokk, fleiri dagstovnar, systkinaavsláttur, fleiri ung­dómstilboð og fleiri komm­unulæknar. Harafturat hevur kommunan í sama tíðarskeiði yvirtikið barnaverndartæna­stuna, yvirtikið og bygt út um­sorganararbeiði á eldraøkinum við m.ø. Heilræði, sum hevur heimavítjanir og eitt nú skipar fyri rørsluvenjingum til tey eldru, og fleiri tilhald eru komin í kommununi.

Vit hava bygt ítróttarøkið út við m.ø. fimleikahøllini Fimi, Tørsbreyt, fleiri sparkivallum og skoytibreytini, sum sjálvsagt hava nýggjar rakstrarútreiðslur við sær. Tveir nýggir skúlar eru eisini komnir. Boðanesheimið er bygt, og infrakervið er nógv útbyggt. Hetta eru bert nøkur av fleiri nýggjum rakstrar­støðum, sum eru komin í Tórshavnar Kommunu seinastu 10 árinu. Yvirhøvur kunnu vit siga, at kommunan í dag veitir væl fleiri tæna­stur til borgaran í dag enn fyri 10 árum síðani.

Somuleiðis er eisini vert at hava í huga, at í sama tíðarskeiði bleiv foreldragjaldið fyri ansingarpláss lækkað úr 30 til

25 prosent, eins og kommunan hevur bygt út tæna­sturnar til børn við serligum tørvi á dagstovnum.

Væl fyri figgjarliga

Tá áhaldandi verður ført fram, at raksturin støðugt gerst dýrari, so er hetta ikki rætt. Í ár javnvigar figgjarætlanin við 636 mill. kr. Skattapro­sentið lækkaði úr 20,75% til 20,25% og barnafrádrátturin hækkaði við 45% úr 5.500 kr. upp í 8.000 kr. Tað vil siga, at hetta samanlagt svaraði til kostnaðin av einum skattapro­senti, ið er met til góðar 30 milliónir krónur, men lutfalsliga eru tað barna­familjurnar, ið merkja lættan best.

Í figgjarlógini fyri 2014 verður hildið fast um sama skattapro­sent, sum er millum tey lágu í landinum. Figgjarlógin 2014 javnvigar við 649 mil­jónum, 13 miljónur meira enn í ár, skattapro­sentið verður óbroytt og barnafrádrátturin er millum landsins hægstu – 8.000 kr.

Samstundis eru rakstrar­útreiðslurnar í 2014 settar til at verða 480 milliónir krónur, og tað er ein lækking uppá tvær milliónir krónur í mun til í 2013, hóast hædd er tikin fyri øktum lønarútreiðslum og hægri kostnaðarstöði.

Hetta vísir alt, at Tórshavnar Kommuna er ein figgjarliga sterk kommuna, ið verður rikin skynsam­t, og har raksturin ikki er vaksin óvanliga nógv. Heldur hinvegin er Tórshavnar Kommuna ein kommuna, har raksturin seinastu árinu er effektiviseraður munandi, soleiðis at sum mest verður fingið fyri hvørja skattakrónu.

FAKTA:

Nýggjar tæna­stur í Tórshavnar Kommunu seinastu 10 árinu: Frítíðarskúlatilboð til 2. flokk
Fleiri dagstovnar
Systkinaavsláttur
Lægri foreldragjald
Fleiri tæna­stur til børn við serligum tørvi
Nýggir skúlar
Fleiri ung­dómstilboð
Yvirtikið og útbyggt umsorganararbeiðið til eldri
Heilræði
Fleiri tilhald
Ókeypis bussleið
Fleiri kommunulæknar
Fimi
Tørsbreyt
Skoytibreyt
Útbyggt infrakervi
Dagfðrd spillivatnsætlan